

به نام خداوند جان و خرد

بهمن و فرامرز کوتاه گورانی

سروده

علامه محمد باقر کُلیایی

مقدمه، تصحیح و ترجمه

سید آرمان حسینی

سرشناسنامه	: کُلیایی، مُلا محمدباقر، قرن ۱۲ق.
عنوان و نام پدیدآور	: بهمن و فرامرز کوتاه گورانی / سروده مُلا محمدباقر کُلیایی؛ مقدمه، تصحیح و ترجمه: سید آرمان حسینی.
مشخصات نشر	: گیومه، ۱۳۹۷، کرج ۳۴۳۵۸۵۲۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۷۰۴-۶-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: شعر کُردی - قرن ۱۲ق. - ترجمه شده به فارسی.
موضوع	: شعر فارسی - ترجمه شده از کُردی.
اسه افزوده	: حسینی آبیاریکی، سید آرمان، ۱۳۶۶ -
نور: چاپ	: نخست
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ۸۴۳/الف ۳۲۵۶ pir
رد بندی: یویی	: ۸۶۹ / ۲۱
شماره دانشناس ملو	: ۵۰۵۶۲۰۶

گیومه

| ناشر تخصصی ادبیات معاصر |

بهمن و فرامرز کوتاه گورانی

مقدمه، تصحیح و ترجمه: سید آرمان حسینی

نمونه‌خوان: سید فرزاد ذوالنوری

نوبت و سال چاپ: چاپ نخست، کرج ۱۳۹۷.

تعداد: ۵۰۰

چاپ: پودیس.

مدیر هنری و طراح گرافیک: کارنگ طیار.

قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

giyumepub@gmail.com
giyume.h.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ز-ح	پیش‌گفتار
ط-ی	راهنمای آوانگاری
۵۷-۱	مقدمه و صحیح
۴	بهمن و فرامرز بلم: گورانی
۹	بهمن و فرامرز: گورانی
۱۱	بهمن و فرامرز: نواد فاسی: لا نو شاد
۱۷	«بهمن» و «فرامرز» از اسطوره تا ساسه
۲۱	کین‌خواهی بهمین از خاندان ستم: شامنامه فردوسی
۲۴	بررسی محتوای روایت کوتاه گورانی: بهمین و فرامرز
۴۷	کارزار بهمین و فرامرز در تواریخ اسلامی و طومارهای نقالی
۵۴	بهمین و فرامرز به روایت عامه
۵۷	ویژگی‌های نسخه بهمین و فرامرز گورانی و شیوه صحیح
۶۹-۵۹	متن اشعار
۸۲-۷۱	آوانگاری اشعار
۱۰۱-۸۳	تعلیقات
۱۰۹-۱۰۳	کتاب‌نامه
۱۳۹-۱۱۱	تصویر نسخه

پیش‌گفتار

شاهنامه استاد بوالقاسم فردوسی، زبان‌گویای فرهنگ و بینش ایرانیان است. این شاهکار سبتری جاودان، چونان آینه‌ای پیش روی ایرانیان نهاده شده تا در آن بنگرند و در اسطوره، حماسه و تاریخ بیندیشند و داد را از بیداد بازشناسند. بی‌گمان استاد طوس بر سراینده‌گان منظومه‌های ایرانی پس از خود، اثر گذاشته و رایحه خوش خیرد و داد را در سراسر ادب پهلوانی ایران مین پراکنده است.

بر همگان نمایان است که حماسه‌های این آب و خاک، بیش از هر قوم دیگر عشق می‌ورزند؛ آنان روزگار زشت را بشنید تا خیزش فریدون فرخ را پی می‌گیرند. از هزاره‌ها، از برافراشته شدن درفش کورانی تا کارزار دشت ری و مازندران سخن می‌گویند. در سوگ سیاوش، مویه سر می‌دهند و گاه رستم از خان چهارم را در دستان «طرز» به تماشا می‌نشینند. بر ناکامی فرود، دریغ می‌سوزد و بیداد بهمن درازدست را نسبت به فرامرز و خاندان رستم بر نمی‌تابند. گردان شاهانه زندگی کرده‌اند و سخنور نامه باستان را گرامی داشته‌اند. از سده‌های پیش، داستان‌های پادشاهی و برگ پادشاهی کیخسرو و پردلی و تاج‌بخشی رستم را به گویش «گورانی» بارافریاده و با سستی توده مردم را با روایت‌های سنجیده فردوسی درآمیخته‌اند.

یکی از نامدارترین منظومه‌های پهلوانی گورانی، «بهمن و فرامرز» است. سراینده‌گان گورانی‌سرای، چندین بار این داستان را به رشته نظم کشیده‌اند؛ منظومه «ملا محمدباقر گلپایی»، روایتی کوتاه از ناسپاسی بهمن و فرجام شوم خاندان نیرم است که نسخه آن در کتابخانه دولتی برلین نگهداری می‌شود و تاکنون به زیور چاپ آراسته نشده است. نگارنده ضمن بازخوانی و ترجمه این منظومه پهلوانی، روایت ناب آن را با شاهنامه

فردوسی و دیگر متون پهلوانی و تاریخی سنجیده و پیرامون ویژگی‌های نسخه، به تفصیل سخن گفته است. از ملاً محمدباقر گلیایی، سراینده بهمن و فرامرز، در هیچ‌یک از کتاب‌ها و تذکره‌های ادب گردی سخنی به میان نیامده است؛ در حال حاضر، این منظومه کوتاه، تنها ترین اثر او به شمار می‌آید که از قضا با منظومه فارسی «بهمن و فرامرز سید نوشاد» کاملاً همخوانی دارد. نگارنده درباره روایت‌های همگون این دو منظومه، در مقدمه مطالبی بیان داشته است.

با این تردید معرفی و تأمل در منظومه‌های پهلوانی پس از شاهنامه، می‌تواند پاره‌ای از مسائل مبهم این اثر سترگ را هم روشن سازد و در روحیه وحدت‌بخشی و ایران‌دوستی قنیت‌ها، ایرانی مؤثر باشد. از سوی دیگر، با پرداختن به روایت‌های تازه، دریچه‌ای به سوی ادبیات، تاریخی و روایت‌شناسی داستان‌های حماسی، گشوده می‌شود. از استادان گرانقدر، سید فید ذوالنوری، دکتر نجم‌الدین جباری و دکتر هادی بیدکی که مقدمه و متن کتاب را به حوصله خواندند و رهنمودهای ارزشمندشان را از مصحح دریغ نکردند، تشکر می‌کنم. چنان‌که از برادران عزیزم، سید مرتضی و سید آرمین حسینی که در ترجمه و شرح ابیات، ساتی را یادآور شدند، سپاسگزارم و قدردان زحماتشان هستم.

جای آن دارد به مدیریت نشر «گیومه»، به‌ویژه دوستان آید، و شاعرم، پاکزاد اجرایی و سجّاد سبزواری که چاپ و نشر کتاب را عهده‌دار شدند، دست‌های بگشایم و همت و الایشان را بستانیم. در پایان، از همه خوانندگان و صاحب‌نظران ادبی گورانی، تقاضا می‌شود با راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، نگارنده را در جهت اصلاح کتاب حاضر یاری دهند.

سید آرمان حسینی

صحنه - دی‌ماه ۱۳۹۶